

– KÖNYVISMERTETÉS –

Koltay András – Szikora Tamás – Lapsánszky András (szerk.):
A vadnyugat vége? Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról
Budapest, ORAC, 2024. 540 oldal, ISBN 978-963-258-631-1

A kötet a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) támogatásával, egyetemek és kutatóintézetek bevonásával folytatott, nagyszabású kutatás keretében született tanulmányokat tartalmazza. A tanulmánykötet az utóbbi évek egyik legintenzívebb tudományos diskurzusához csatlakozik a digitális platformok szabályozásával kapcsolatban felmerülő kérdések vizsgálatával. A digitális platformok szabályozása az Európai Unió (EU) jogalkotása számára is kiemelten fontos területté vált. Az Európai Parlament és a Tanács 2019. június 20-i (EU) 2019/1150 rendelete, az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról szóló rendelet óta számos jogszabály született ezen a területen, ezek közül is kiemelkedik a DSA és a DMA.¹ Az NMHH kutatásának fő szempontja e két jogszabály és hatásainak, valamint a nemzeti jogrendszerrel való összefüggéseinek vizsgálata volt. A kötetben szereplő 27 tanulmány hat nagyobb téma: a magánjog, a fogyasztóvédelem, a szólásszabadság, a versenyjog, a közigazgatási jog és a digitális platformok speciális felelősségi kérdései köré szerveződik.

1. rész: Magánjog

Az első, a magánjogi kérdéseket vizsgáló rész és egyben a kötet kezdő tanulmányában Papp Tekla a digitalizáció és az EU digitális jogalkotásának hatásait vizsgálja a magyar szerződési jog rendszerében. A tanulmány az EU digitális jogalkotásának összefoglalása után röviden bemutatja a legfontosabb kihívásokat, amelyekkel a szerződési jognak meg kell küzdenie a digitalizáció kapcsán – ezeket akár a további kutatási irányok kijelölésének is tekinthetjük. A Papp által felvetett problémák egyfelől általános kérdéseket érintenek, például hogyan illeszkednek a digitalizáció által megalkotott új fogalmak a Polgári törvénykönyv (Ptk.) fogalomrendszerébe, mennyiben alkalmazható a Ptk. dologfogalma a digitális környezetben, hogyan tudja kezelni a

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról, HL L 277., 2022.10.27., 1–102. o.; az Európai Parlament és Tanács (EU) 2022/1925 rendelete a digitális ágazat vonatkozásában versengő és tisztességes piacokról, HL L 265., 2022.10.12., 1–66. o.

Ptk. a digitális szolgáltatásokat; másfelől azt, hogy a konkrétabb, a digitális platformok gyakorlatahoz kapcsolódó tevékenységek miként értékelhetők a szerződési jog keretein belül. Erre lehet példa a Papp által is kiemelt ún. sötét mintázat (*dark pattern*). Milyen módon befolyásolja a sötét mintázat a döntéseket, tekinthető-e megtévesztésnek az ilyen gyakorlat? Papp kiemeli, hogy a Ptk. nem tartalmaz a digitális szolgáltatásokra vonatkozó nevesített szerződést, ami azonban nem egyedi: más jogrendszerekben is a vállalkozási szerződés körében találhatunk erre vonatkozó szabályokat. Azonban Papp szerint érdemes lenne megfontolni egy olyan nevesített szerződéstípust létrehozását, amely reflektál a digitális szolgáltatásokra is. A tanulmányban a digitalizáció által érintett különböző atipikus szerződések és az uniós jogalkotásban megjelenő komplex szerződések is bemutatásra kerülnek.

A magánjogi fejezet további tanulmányai a virtuális tér és a személyiségi jog kapcsolatának egyes aspektusaival, illetve a digitális platformokkal kapcsolatos rendkívül összetett szerzői jogi szabályozással foglalkoznak. A személyiségi jogi kérdések közül Frank Máté tanulmánya a digitális platformok kártérítési felelősségét vizsgálja a személyiségjogi sérelmek esetén. A tanulmányban a virtuális vagy e-személyiség a 'hagyományos' személyiségfogalmon belül kerül meghatározásra. Frank kiemeli, hogy az e-személyiség szoros kapcsolatban áll a magánélethez való joggal, emiatt az emberi méltóság egyik aspektusának tekinthető, így – hasonlóan más személyiségi jogokhoz – általános védelemben részesül. Az e-személyiséget ért sérelmekkel kapcsolatban Frank részletesen bemutatja a digitális platformokra vonatkozó felelősségi szabályokat. A DSA és a DMA megalkotása előtt a közvetítő és a tárhelyszolgáltatók felelősségi kérdéseit az Eker. irányelv tartalmazta.² Ennek szabályai a DSA és a DMA elfogadásával sem kerültek hatályon kívül, de a DSA sok tekintetben módosította, illetve pontosította az Eker. irányelv rendelkezéseit. Ahogyan Frank is kiemeli, a DSA élesebben határolja el egymástól az egyszerű továbbítást, a tárhelyszolgáltatást és a közvetítői szolgáltatást, ezáltal a felelősségi körök is pontosabban kerülnek meghatározásra, ezenkívül a DSA és a DMA is további kötelezettséget ró a kapuőrökre és az óriásplatformokra. A kötelezettségszegéssel okozott károkért viselt felelősséggel kapcsolatban Frank rámutat, hogy a DSA nem tartalmaz indokolatlan szűkítést, így az e-személyiséget ért sérelmek esetén a teljes magánjogi szankciórendszer a sértettek rendelkezésére áll.

Halász Csenge szintén a személyiségi jogok digitális platformokon való érvényesülését vizsgálja, de egy speciális csoport: a kiskorúak vonatkozásában. A kiskorúak, hasonlóan a társadalom többi csoportjához, aktív közösségimédia-felhasználónak minősülnek: egy, Halász által is hivatkozott NMHH-tanulmány szerint átlagosan három közösségimédia-platfommon vannak jelen. A kiskorúak az online térben is számos veszélynek vannak kitéve, ezek közé tartozik a személyiségi jogaik megsértése. Halász kiemeli, hogy a jogsértések széles skálán mozognak a kisebb súlyúaktól a bűncselekményeket megvalósító magatartásokig. A jogsértéseket sok esetben a kiskorúak egymással szemben követik el, de gyakran a szülők és a nagyszülők közösségi médiában

² Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.), a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól, HL L 178, 17.07.2000., 0001–0016. o.

tanúsított magatartása is jogszerűtlenné válik. Ez a *sharenting*, amit a tanulmány részletesen ismertet, hivatkozva több külföldi jogesetre és szabályozásra is. A közösségi-média-plafomok hirdetési és adatkezelési gyakorlata több szempontból aggályos még a nagykorú felhasználókkal kapcsolatban is, de ez hatványozottan igaz a kiskorúak tekintetében. Halász kiemeli, hogy a hagyományos médiában a hirdetőknak számos szigorú szabályt kell betartaniuk a kiskorúaknak szánt hirdetésekkel kapcsolatban, ezek azonban a közösségi-média-felületeken nem érvényesülnek hatékonyan. A DSA ebben a vonatkozásban is előrelépést jelenthet Halász szerint, elsősorban a kötelező kockázatértékelési rendszer és a hatékony cselekvési és bejelentési mechanizmus bevezetésével, amelyek elősegíthetik a kiskorúak személyiségi jogainak védelmét.

A magánjogi blokk utolsó két tanulmánya szerzői jogi kérdéseket vizsgál. Mindkettő a DSA és az uniós szerzői jog kölcsönhatásaira helyezi a hangsúlyt, de amíg Keserű Barna Arnold átfogó képet ad a DSA és az uniós szerzői jogi szabályok kapcsolatáról, addig Tomaso vszky Edit egy szűkebb területre, a kutatási célú hozzáférés korlátozására fókuszál.

Tomaso vszky a tanulmány bevezetőjében röviden felvázolja az uniós szerzői jog és a DSA kapcsolatát, majd részletesen elemzi a kutatási célú hozzáférés kivételét a szerzői jog vonatkozásában. Rámutat, hogy annak ellenére, hogy a kutatási szabadság és az ebből levezethető kutatási célú hozzáférés az EU szintjén már alapjogi elismerést nyert, ez a szerzői jogi szabályok között csak lassan jelenik meg, és elmarad az alapjogi elismerés szintjétől. A kutatási célú hozzáférés a szerzői jogi szabályok között elsősorban a kizárólagos szerzői jogok korlátjaként, ezek alóli kivételként jelenik meg a fontosabb uniós szerzői jogi jogszabályokban. A DSA a kutatási célú hozzáférés területén is változásokat eredményezhet. Tomaso vszky kiemeli, hogy a DSA-nak nem célja a kutatáshoz való jog széles körű elismerése, ugyanakkor az átláthatóságra és az elszámoltathatóságra vonatkozó szabályai alapján hozzáférést biztosít a kutatók meghatározott körének a platformok által gyűjtött és tárolt adatokhoz. Tomaso vszky részletesen bemutatja és elemzi a DSA 40. cikkét, amely meghatározza azok körét, akiknek a platformoknak hozzáférést kell biztosítani az általuk tárolt adatokhoz. Tomaso vszky felhívja a figyelmet arra, hogy az adatokhoz való hozzáférés több korlátba ütközhet. Egyfelől a DSA-nak nem célja az átfogó kutatási célú hozzáférés biztosítása, így az adatok felhasználási köre és a felhasználás célja is korlátozott. Másfelől a DSA természetesen figyelembe veszi a platformok jogos üzleti érdekét, az üzleti titkok megővését, azonban a jogszabály szövege alapján bizonytalan, hogy milyen körben hivatkozhatnak erre a platformok – ennek pontos értelmezése és meghatározása az Európai Unió Bíróságának a feladata lesz.

A magánjogi blokk záró tanulmányában Keserű az uniós szerzői jogi szabályok, kiemelten a CDSM irányelv³ és a DSA kapcsolatát vizsgálja. A DSA a digitális platformokra vonatkozó szabályozásban jelentős lépésnek tekinthető, ugyanakkor rendkívül bonyolulttá is tette azt. A digitális platform mint fogalom, szabályozási tárgy, koráb-

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.), a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról, HL L 130., 2019.5.17., 92–125. o.

ban nem jelent meg az uniós jogszabályokban, ezért a tanulmányban először Keserű a digitális szolgáltatásokhoz kapcsolódó különféle fogalmakat és azok egymáshoz való viszonyát tisztázza. Ennek keretében a CDSM irányelv által meghatározott online tartalmegosztó szolgáltatást helyezi el a DSA fogalmi rendszerében, és megállapítja, hogy az a DSA közvetítő szolgáltatás, tárhelyszolgáltatás és online platform fogalmi rendszerében a legutóbbi csoportjába sorolható be. A fogalmi tisztázás fontos annak meghatározásához, hogy a digitális térben történő szerzői jogi jogsértések esetén mely jogszabály alkalmazandó, és milyen lehetőségei vannak a szolgáltatónak a kimentésre. Keserű a továbbiakban a szolgáltatók jogellenes tartalmakért való felelősségét vizsgálja. A DSA szabályozása szerint a kiindulópont az, hogy a tárhelyszolgáltató nem felel a jogellenes tartalmakért, ha nincsen tudomása azokról, illetve ha tudomást szerez róluk, azonnal intézkedik az eltávolításukról. Ez a felelősségi alakzat jelenik meg az Eker. irányelvben is. Ezzel szemben a CDSM irányelv jóval szigorúbb szabályokat tartalmaz az online tartalmegosztók vonatkozásában a felelősség alóli mentesülésre. Keserű kiemeli, hogy ez az ellentmondás csupán látszólagos, hiszen a DSA és a CDSM irányelv egymáshoz képest *lex generalis* – *lex specialis* viszonyban állnak, ezenkívül a DSA több bekezdésében is utal arra, hogy a benne foglaltak nem érintik a szerzői jogi szabályokat. Ennek ellenére a DSA-nak is lehet jelentősége a szerzői jogot sértő tartalmak vonatkozásában, ahogyan arra Keserű rámutat, elsősorban a 16. és 17. cikkek alapján. Az előbbi a bejelentési mechanizmusokon keresztül lehet hatással a jogérvényesítésre, míg az utóbbiban foglalt indokolási kötelezettség a CDSM irányelv hatálya alá nem tartozó szerzői jogi jogsértések esetén kerülhet előtérbe.

2. rész: Fogyasztóvédelem

A nyitó tanulmányban Gellén Klára a DSA-nak a fogyasztói bizalom és az átláthatóság növelésére tett intézkedéseit vizsgálja részletesen, az uniós fogyasztóvédelmi jog keretében. A szerzői joghoz hasonlóan a fogyasztóvédelem területén is találhatunk számos uniós jogszabályt. Gellén kiemeli ezek közül a legfontosabb irányelveket és rendeleteket, és vizsgálja a DSA ezekhez kapcsolódó viszonyát. A DSA a fogyasztóvédelem vonatkozásában sem kívánja lerontani vagy felülírni a korábbi fogyasztóvédelmi szabályokat, inkább ezek erősítése figyelhető meg. A DSA a digitális platformok működésének átláthatóbbá tételével kapcsolatban számos szabályt tartalmaz, így a tanulmány középpontjában is az átláthatósági szabályok fogyasztóvédelmi összefüggései állnak. Gellén részletesen, külön pontokban elemzi a tartalommoderálás, a profilalkotás, az ajánlórendszerek és a távollévők között kötött szerződések átláthatóságát növelő DSA-beli és az ezekhez kapcsolódó egyéb uniós fogyasztóvédelmi szabályokat. Külön pontban tárgyalja a sötét minták alkalmazásának tilalmát. A digitális platformok vonatkozásában előírt fokozott átláthatóságot megkövetelő szabályok kiegészítik és megerősítik a fogyasztóvédelmi cikkeket, lehetővé teszik a fogyasztók és a vállalkozások, illetve a platformok közötti információs aszimmetria csökkentését. Gellén az átlátható működés biztosításán felül azt is kiemeli, hogy a DSA számos rendelkezése lehetővé teszi, hogy a fogyasztók ne kizárólag passzív alanyok legyenek, hanem a panaszbejelentési rendszereken és a kapcsolattartó pontokon keresztül maguk is aktívan részt vegyenek

a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytató vállalkozásokkal szembeni fellépésben. Véleménye szerint az átláthatósági szabályok és a fogyasztókat aktívan bevonó bejelentési rendszerek alkalmazása alkalmasak a fogyasztók hatékonyabb védelmére az online térben.

Hohmann Balázs a fogyasztóvédelmi jogérvényesítést, jogalkalmazást vizsgálja, és a DSA és a DMA ezekre gyakorolt hatásait méri fel. A tanulmányban kifejezetten a békéltető testületek általi és a hatósági jogalkalmazás, jogérvényesítést kerül a középpontba. A tanulmány kiinduló problémája, hogy a digitális szolgáltatások területén a hatósági és a békéltető testületi jogalkalmazás és jogérvényesítés – elsősorban a határon átnyúló jelleg miatt – folyamatosan nehézségekbe ütközött. A fő kérdés az, hogy képes-e a DSA és a DMA érdemi változásokat elérni ezen a területen. Hohmann számba veszi a hatósági és a békéltető testületi gyakorlatban felmerülő problémákat, ezek közül kiemelten a joghatóság kérdését elemzi, amely az egyik legjelentősebb akadálnak tekinthető a digitális szolgáltatások esetében. Részletesen elemzi a fogyasztó fogalmát is, rámutatva, hogy az sem a hazai, sem az uniós jogszabályokban nem egységes, ami tovább nehezíti a jogalkalmazók munkáját. Ebben a DSA és a DMA sem hozott egyszerűsítést, mert azok is eltérő terminust használnak, sőt a DMA nem is tartalmazza a ‘fogyasztó’ kifejezést – helyette a ‘vég-’ és az ‘üzleti felhasználó’ terminusokat vezeti be. A jogérvényesítés szempontjából kiemelendő a DSA-nak a belső panaszkezelő rendszerek kiépítésére vonatkozó követelménye. Hohmann rámutat, hogy ez az előírás előremutató és megkönnyítheti a hatóságok és a békéltető testületek munkáját, mert a hatékony működés erőforrásokat szabadít fel, és a jogviták gyorsabb lezáráshoz vezethet. Hohmann javaslata szerint elő kellene írni a szolgáltatóknak, hogy a belső panaszkezelési rendszerben lezajlott teljes eljárás dokumentációját bocsássák a fogyasztó rendelkezésére, a további (hatósági vagy békéltető testületi) igényérvényesítés esetére. Hohmann szintén a DSA kiemelendő szabályai közé sorolja az alternatív vitarendezési testület jogintézményét. Ezek a testületek, ha megfelelő felhatalmazással és eljárási jogosultságokkal rendelkeznek, a határon átnyúló jogviták esetén is hatékonyan tudják támogatni a fogyasztók jogainak érvényesítését.

Vértesy László és Iván Dániel közös tanulmányukban a DSA rendelkezéseit a magyar fogyasztóvédelmi eljárás szemszögéből vizsgálják. A tanulmányban rövid elméleti felvezetés után a DSA szerkezetének részletes bemutatása következik. Vértesy és Iván kiemeli, hogy a rendkívül robusztusnak tekinthető DSA jelentős részét, nagyjából a felét, a preambulum teszi ki, amely ugyan nem bír normatív erővel, segíti a jogszabály rendelkezéseinek értelmezését. Részletes táblázat mutatja be, hogy mely preambulumbekkezdések melyik cikk értelmezéséhez nyújtanak további támpontokat. A DSA szerkezeti felépítésének bemutatását követően Vértesy és Iván bemutatja a DSA által szabályozott különböző felelősségi szinteket a közvetítő szolgáltatásoktól az óriás platformokig, amit szintén részletes, de átlátható táblázat összegez. Az átláthatósági szabályok rövid ismertetését követően részletesen bemutatásra kerül, hogy miként változtatja meg a DSA a hazai fogyasztóvédelemmel kapcsolatos eljárásokat. A DSA célja a hatékony jogorvoslati eljárások létrehozása, aminek elérése érdekében bevezeti a képviseleti keresetet. A DSA egy új hatóság, a digitális szolgáltatási koordinátor kijelölését is előírja a tagállamok számára, amely a digitális platformokkal kapcsolatos fogyasztóvédelmi eljárás meghatározó szereplője (Magyarországon ezt a szerepet az

NMHH tölti be). A digitális szolgáltatási koordinátor széles hatáskörrel rendelkezik a DSA végrehajtásának ellenőrzésére és érvényesítésére.

Schubauer Petra mind a DSA, mind a DMA szabályait elemzi. A tanulmány főkövetkeztetésében a fogyasztókra gyakorolt lehetséges hatások elemzése áll, így az két nagyobb részre osztható: az első a DMA-nak azokat a rendelkezéseit bemutatja be és értékeli, amelyek az üzleti és a végfelhasználókkal kapcsolatosak, a második a DSA közvetítő szolgáltatókra vonatkozó szabályaival és a lehetséges szankciókkal foglalkozik. Schubauer kiemeli, hogy a DMA a kapuőrnek nyilvánított platformok vonatkozásában differenciált szabályokat tartalmaz. Más kötelezettségeket ír elő a jogszabály az üzleti és a végfelhasználókkal kapcsolatban, de ezek nem függetlenek egymástól. A DMA szabályozásának lényege, hogy mind az üzleti, mind a végfelhasználók olyan keretek között tudják használni az alapvető platformszolgáltatásokat, amelyekben biztosítva van a verseny tisztasága és az átláthatóság. Schubauer kitér azokra a rendelkezésekre is, amelyek meghatározzák, hogy a kapuőröknek milyen magatartásoktól kell tartózkodniuk, hogy a tisztességes versenyfeltételek érvényesülni tudjanak. A tanulmány bemutatja a DMA és a GDPR kapcsolódási pontjait is.⁴ A DSA vonatkozásában a tanulmány elsősorban az óriásplatformok kiemelt kötelezettségeit és felelősségét tárgyalja. A tanulmánykötet más szerzőihez hasonlóan Schubauer is pozitívként tekint a DSA által szabályozott panaszkezelési rendszerre, amely lehetővé teszi a felhasználók (fogyasztók) számára a hatékony jogorvoslatot. Mind a DSA, mind a DMA tartalmaz rendelkezéseket arra, ha a platformok nem tartják be a rájuk rótt kötelezettségeket, ami elősegíti a szolgáltatók jogszerű működését, így végső soron a fogyasztók számára jár előnyökkel. A DSA és a DMA is tartalmaz előremutató szabályokat a felhasználók, illetve a fogyasztók jogainak megerősítésére, de ahogyan Schubauer is jelzi, a jövő kérdése, hogy a rendeletek tényleg képesek-e érdemi változást elérni.

Barta Judit a kiskorú fogyasztók védelmét vizsgálja. A tanulmány részletesen bemutatja azokat az uniós jogszabályokat, amelyek a kiskorú fogyasztók védelmét igyekeznek megvalósítani. Az utóbbi években az EU is egyre nagyobb hangsúlyt fektet a kiskorúak digitális térben való megvédésére, hiszen ahogy a Barta által hivatkozott kutatások is megállapítják, már ez a korcsoport is naponta, több órán keresztül fogyaszt tartalmakat az interneten. A kiskorú fogyasztók számára a már meglévő uniós jogszabályok is nyújtanak védelmet bizonyos területeken. Az egyik ilyen az AVMS irányelv,⁵ amely egy módosításnak köszönhetően a videómegosztó platformokra nézve is irányadó. Az irányelv több, kifejezetten a kiskorúakat védő intézkedést is tartalmaz, azonban azok hatálya nem terjed ki minden általuk fogyasztott tartalomra. A másik kiemelendő jogszabály az UCP irányelv,⁶ amely a reklámozással és a kereskedelmi gyakorlatokkal összefüggésben tartalmaz a kiskorú fogyasztók védelmét is megvalósító

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.), a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről, HL L 119., 2016.5.4., 1–88. o.

⁵ 2010/13/EU irányelv az audiovizuális médiaszolgáltatásokról, HL L 95., 2010.4.15., 1–24. o.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi

szabályokat, és azokat a különböző Bizottsági iránymutatások is megerősítik. A UCP irányelv többek között az online játékokkal kapcsolatban is relevanciával bírhat. A tanulmányban ismerteti a Bizottság vonatkozó iránymutatását, amelynek alapján a kiskorú fogyasztók által nem felismerhető, rejtett marketinget alkalmazó online játékok megtévesztő gyakorlatnak minősülnek. Szintén megtévesztő kereskedelmi gyakorlatnak minősülnek a kiskorúak vonatkozásában véletlenszerű fizetési elemet tartalmazó online videojátékok, illetve agresszív gyakorlatnak számít a tiltott befolyásolás és a játékon belüli, személyre szabott ajánlat is. Barta elemzi a DSA kiskorúakra vonatkozó rendelkezéseit is, és rámutat, hogy azok határozott előrelépést jelentenek a kiskorú fogyasztók védelmében, azonban közülük több hatékonysága is megkérdőjelezhető. Például a DSA 14. cikk (3) bekezdése, amely a szolgáltatók kötelezettségévé teszi, hogy a kiskorúak számára érthető módon rögzítsék a szerződési feltételeiket, „látszatelőírás, mert a kiskorúak többsége eleve nincs tisztában azzal, hogy mi a szerződési, illetve az általános szerződési feltétel.”⁷ További probléma, hogy a DSA csak az óriásplatformoknak és a nagyon népszerű online keresőprogramoknak írja elő az életkor ellenőrzését, a többi platformnak nem. Barta szerint az életkor-ellenőrzésre is ki kellene dolgozni egy egységes módszert. Mindezen problémák ellenére a kiskorúak digitális térben történő védelme erősödött, de ahogy Barta is jelzi, további intézkedésekre van szükség – a kiskorúak digitális készségeinek fejlesztésével párhuzamosan.

A fogyasztóvédelmi fejezet záró tanulmányában Stefán Ibolya a közösségi médiában is jelen lévő, a fogyasztók befolyásolására alkalmas eszközöket, kiemelten a célzott hirdetéseket vizsgálja. A tanulmány elején tisztázza a közösségimédia-platform és a mesterséges intelligencia fogalmát, majd részletesen bemutatja a célzott hirdetések fajtáit, és különböző szempontok szerint kategorizálja az azokhoz kapcsolódó adatokat. A közösségimédia-platformok hatalmas mennyiségű adatot gyűjtenek a felhasználóikról, és azokat többek között a személyre szabott hirdetések megjelenítésénél és a profilalkotás során használják fel. Stefán rámutat, hogy a mesterségesintelligencia-rendszerek alkalmazásával a profilalkotás és a célzott hirdetések egyre hatékonyabbak lesznek, ugyanakkor azok képesek kihasználni a fogyasztók gyengeségeit is, és manipulálni őket. A tanulmányban a DSA közösségimédia-platformokra vonatkozó szabályai mellett a mesterséges intelligenciáról szóló rendelete is elemzésre kerülnek.⁸ Stefán kiemelten fontosnak tartja a két rendelet együttes értelmezését és alkalmazását a célzott hirdetések vonatkozásában, hogy a fogyasztók minél magasabb szintű védelme valósulhasson meg a közösségimédia-platformokon alkalmazott mesterségesintelligencia-rendszerekkel szemben.

irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, HL L 149., 2005.6.11., 22–39. o.

⁷ Barta Judit: A kiskorú fogyasztók uniós védelme a digitális szolgáltatások területén. In: Koltay–Szikora–Lapsánszky i. m. 207.

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról, HL L, 2024/1689, 2024.7.12, 1–144. o.

3. rész: Szólásszabadság

A rész első tanulmányában Papp János Tamás a digitális platformok algoritmikus tartalommoderálásának kérdéseit és a DSA ezekre gyakorolt hatásait elemzi. A digitális platformokat sokszor támadják azzal, hogy az algoritmikus tartalommoderáláson keresztül szűrőbuborékokba kényszerítik a felhasználókat, amivel elősegítik a társadalom polarizációját és a demokrácia gyengülését. Papp részletesen elemzi a szűrőbuborékok jelenségét, és átfogóan mutatja be a témához kapcsolódó véleményeket, álláspontokat. A szűrőbuborékokkal kapcsolatban nincsen egységes álláspont, sőt vannak olyan kutatók is, akik megkérdőjelezzik a szűrőbuborékok létét, és több empirikus kutatás is azt mutatja, hogy azoknak a társadalmi polarizációra gyakorolt hatása túlértékelt. A digitális platformok által használt algoritmusok működésével kapcsolatban a vélemények már kevésbé eltérők. A kutatók többnyire egyetértenek abban, hogy az algoritmusok működése átláthatatlannak tekinthető. A DSA szabályai is elsősorban ennek megszüntetésére irányulnak. A tanulmány elemzi a DSA átláthatósággal kapcsolatos szabályait, és azoknak a szűrőbuborékokra gyakorolt hatásait. Papp rámutat, hogy a DSA átláthatóságra, panaszkezelésre és alapjogvédelemre vonatkozó szabályairól is megoszlanak vélemények: a témával foglalkozó szerzők egy része további, szigorúbb szabályok előírását sürgeti, míg mások a jelenlegi szabályokat is túlzónak tartják. A tanulmány a DSA mellett az amerikai és a brit jogalkotási kezdeményezésekre is kitért. Papp a digitális platformok felelőssége mellett az egyének felelősségét is kiemeli a szűrőbuborékok és a társadalmi polarizáció kialakulásában, és hangsúlyozza a minőségi újságírás szerepét, amely a tényeken alapuló viták kiindulópontját jelenti, és elősegíti a demokráciák egészséges működését.

A digitális platformok működése hatással van a különböző alapjogok érvényesülésére is. Klein Tamás a DSA által bevezetett alapjogvédelmi mechanizmust vizsgálja, amelynek fő célja a felhasználók alapjogainak védelme a digitális platformokon. Hagyományosan az alapvető jogok védelmét vertikális jogviszonyokban értelmezik, azonban az utóbbi évtizedek változásai alapján már a horizontális jogviszonyok esetében is felmerült az alapjogvédelem szükségessége. A társadalmi nyilvánosság digitális platformok okozta változásainak rövid bemutatása után Klein a DSA előtti uniós szabályok közül az Eker. és az AVMS irányelvet elemzi röviden, mint hagyományosnak tekinthető joganyagot, amelyek 'válsága' hívta életre a DSA-t. Ezt követően a DSA alapjogvédelmi mechanizmusát mutatja be, megvizsgálva a DSA és a EU Alapjogi Chartájának kapcsolatát. Ezután a digitális platformokon végzett moderálást és navigálást, a legfőbb alapjogi kockázattal járó működési mechanizmusokat elemzi, az ezekre adott DSA-beli válaszokkal: az átláthatósági szabályokkal és az alapjogi generálklauzulával együtt. Az alapjogvédelem szabályainak bemutatása után Klein az alkalmazási kérdéseket és annak nehézségeit, kockázatait is értékeli. Az Alapjogi Charta értelmezéséből fakadó bizonytalanságok és az esetleges hatásköri problémák ellenére Klein szerint a „DSA elfogadásával az európai jogalkotó [...] adekvát választ adott az online

platformoknak a demokratikus nyilvánosságot torzító és az alapvető jogok platformokon való érvényesülését egyre jelentősebben veszélyeztető működésére.”⁹

A digitális platformok vonatkozásában jelentős kérdés a platformokra feltöltött jogellenes tartalmakért viselt felelősség. Ezzel kapcsolatban Szikora Tamás az általános nyomon követés kötelezettségét vizsgálja az EU-s szabályozás és joggyakorlat szempontjából. Az Eker. irányelv alapján a közvetítő szolgáltatóknak nem volt általános nyomon követési kötelezettségük, és ezen érdeemben a DSA sem változtatott. A nyomon követésre vonatkozó joggyakorlat és jogértelmezés alapján Szikora szerint e kötelezettség hiánya gyakorlatilag tilalomként értelmezhető, amit az Európai Unió Bíróságának (EUB) összefoglaló jelleggel bemutatott joggyakorlata is megerősít. A 2019-es *Glawischign-Piesczek v. Facebook*-ügy elmozdulásnak tekinthető a korábbi joggyakorlattól, mert az EUB az azonos tartalmú jogellenes tartalmak törlése mellett az azonos értelmű információk törlésére is kötelezte a Facebookot, mégpedig globális hatállyal. Szikora rámutat, hogy az ítélet több ponton is támadható, és bizonytalanságokat eredményezhet. Az azonos értelmű tartalmak beazonosítása már önmagában problémás, még akkor is, ha ehhez automatizált rendszereket is használhat a platform. Ráadásul az automatizált rendszerek alkalmazása a szólásszabadság indokolatlan korlátozását hozhatja magával. Az EUB joggyakorlatában változás tapasztalható a digitális platformok általános nyomon követési kötelezettségének előírása irányába, azonban az általános és az egyedi ügyek közötti határvonal elmosása és a következtetlen jogértelmezés további bizonytalanságokat eredményezhet, ami végső soron ellentétes a DSA azon céljával, hogy a közvetítő szolgáltatók egyértelmű és kiszámítható kötelezettségein keresztül hatékonyan lehessen megvédeni a felhasználók alapjogait.

A rész záró tanulmányában Bukor Liza a DSA rendelkezéseinek várható hatásait elemzi a véleménynyilvánítás szabadsága vonatkozásában. Röviden bemutatja a korábbi uniós jogszabályok mellett a német hálózati törvény szabályait is, majd részletesen vizsgálja a DSA különböző rendelkezéseit. Bukor az átláthatóságra, a bejelentési eljárásra és a jogorvoslati lehetőségekre vonatkozó szabályok alapján kiemeli, hogy a DSA számos újítást tartalmaz, amelyek pozitív hatással lehetnek a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülésére. Ugyanakkor a jogellenes tartalom fogalmát körüljárva világossá válik, hogy a tagállami és az uniós szabályok nincsenek összhangban azt illetően, hogy mit kell jogellenes tartalomnak tekinteni. Ezt a problémát csak tetézik a platformok által megalkotott belső szabályok. A DSA Bukor szerint előrelépésnek tekinthető az alapjogok, így a véleménynyilvánítás platformokon való érvényesülése, de számítani kell rá, hogy a magas bírságösszegek és a körültekintő moderálásra vonatkozó kötelezettségek miatt a platformok esetleg túl szigorúan fognak eljárni, ami végső soron a véleménynyilvánítás (magán)korlátozását fogja jelenteni.

⁹ Klein Tamás: A DSA alapjogvédelmi mechanizmusa mint alkotmányjogi nóvum. In: Koltay–Szikora–Lapsánszky i. m. 291.

4. rész: Versenyjog

A tanulmánykötet negyedik részében a digitális platformok és a versenyjog összefüggései kerülnek vizsgálatra, így a tanulmányok elsősorban a DMA rendelkezéseire fókuszálnak. Tóth András a DMA és a hagyományos versenyjog kapcsolatát elemzi. Bemutatja azokat a versenyjogi jogsértésekből származó, elsősorban a Google-lel szemben hozott ítéleteket, amelyek a DMA egy-egy rendelkezésének az alapjául szolgálnak. Kiemeli, hogy a DMA több szempontból is atipikus szabályozásnak tekinthető, és „a piacsabályozások teljesen új generációját képviseli.”¹⁰ A DMA három különböző szabályozási koncepciót olvaszt egybe, amelyeket a tanulmány – a hozzájuk tartozó szabályokkal együtt – röviden ismertet. A ‘résztvételi versenyjog’ alapján a kötelezettségek a Bizottság és a címzettek közötti interakcióban alakulnak ki, a tisztességtelenség elleni szabályokkal a DMA a relatív erőfölényes helyzetekre reagál, míg a támadhatóság azt a célt kívánja elérni, hogy a platformok a piaci hatalmukat ne tudják más piacokra is kiterjeszteni. Tóth hangsúlyozza, hogy a DMA és a hagyományos versenyjog kiegészítik egymást, ami viszont magában hordozhatja a jogérvényesítés során a *ne bis in idem* elv megsértését.

Csítei Béla tanulmánya is a hagyományos uniós versenyjog és a DMA kapcsolódási pontjaira fókuszál. Röviden bemutatja a versenypolitika funkcióját és a fontosabb versenyelméleteket, köztük a ‘hipszter antitröszt’ elméletet, amely a nagyvállalatokkal szembeni erőteljesebb fellépést sürgeti, így szembeállítható a chicagói iskola elméletével. Csítei rámutat, hogy a ‘hipszter antitröszt’ elmélet térnyerése a DMA rendelkezései között is tetten érhető. A DMA előzményeinek és fogalomhasználatának vizsgálata megmutatja, hogy annak ellenére, hogy korábban már születtek kifejezetten a platformokra vonatkozó jogszabályok, például a P2B rendelet,¹¹ a platform fogalmának egységes definíciója nem jelenik meg az uniós szabályozásban. Ennek ellenére vannak olyan tulajdonságok, amelyek minden platformra jellemzők, például a hálózati hatás, az adatvezérelt előnyök és a méretgazdaságosság. Részben e jellemzők miatt a hagyományos versenyjogi eszközökkel nehezen lehet fellépni a digitális platformokkal szemben, ezért a DMA más szabályozási koncepciót követ az *ex ante* szabályok bevezetésével. Csítei kiemeli, hogy a DMA alapvetően nem versenyjogi eszköz, és nem része a versenyszabályozásnak, mert – hasonlóan a P2B rendelethez – a digitális belső piac megóvása a célja, ugyanakkor a versenyszabályozás mellett él és a versenyjog céljainak megvalósítására is alkalmas, a fúziókontroll területén pedig közvetlenül is kapcsolódik az uniós versenyjoghoz.

Mazsu Dániel a közösségi vagy megosztáson alapuló gazdaság és az EU platformjogi szabályainak kapcsolatát elemzi. A közösségi gazdaság fogalmának meghatározása után bemutatja az ezzel kapcsolatos kihívásokat. A legtöbb probléma a személyszállítás (elsősorban az Uber) és a szálláshelyszolgáltatás (Airbnb) kapcsán merült fel, így

¹⁰ Tóth András: A DMA és a versenyjog viszonya. In: Koltay–Szikora–Lapsánszky i. m. 341.

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2019. június 20-i (EU) 2019/1150 rendelete az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról, HL L 186., 2019.7.11., 57–79. o.

a szabályozás és a joggyakorlat erre reagált elsőként. A közösségi gazdaság által felvetett problémák jelentős átfedésben vannak a platformok által felvetettekkel, így az uniós jogalkotás a platformszabályozáson keresztül igyekszik kezelni ezeket. Mazsu a platformszabályozás nulladik lépésének tekinti az adatvédelmi szabályok modernizálását, a P2B rendelet pedig az első, kifejezetten a digitális platformokkal kapcsolatos jogszabály. A tanulmány ismerteti mind a DSA, mind a DMA legfontosabb vonatkozó rendelkezéseit, ugyanis ezek mérföldkönek tekinthetők, de az EU platformjogának további fejlődésére is számítani lehet.

Labancz Andrea az adatvédelem, a versenyjog és a DMA kapcsolódási pontjait vizsgálja. A digitális platformok megjelenése előtt az adatvédelmi kérdések csak marginális szerepet játszottak a versenyjog területén, sőt egy 2006-os ítéletben az EUB kifejezetten kizárta az adatvédelmi kérdések vizsgálatát a versenyjogi ügyekben. A digitális platformok elterjedése ezen a területen is változásokat hozott, ennek eredményeképpen 2016-ban a Bundeskartellamt Facebook ellen indított eljárásának középpontjában már a platform adatkezelése állt. Az EU is reagált ezekre a változásokra, például a DMA rendelkezései között több adatvédelmi szabály is található. A tanulmány részletesen elemzi ezeket a rendelkezéseket, és vizsgálja azok kapcsolatát a GDPR-ral. A DMA nem írja felül a GDPR szabályait, azokat együttesen szükséges alkalmazni a kapuőrök vonatkozásában, de ezt nehezíti, hogy a két rendelet fogalomhasználata eltérő. Labancz rámutat, hogy az ‘adat’ és a ‘személyes adat’ kifejezések használata nem konzekvens, az ‘érintett’ és a ‘végefelhasználó’ jelentése szintén nem azonos, és az adathordozhatóság kapcsán kérdéses, hogy ugyanarra vonatkozik-e a két jogszabály. Emellett azt is vizsgálja, hogy nem ró-e túl nagy terhet a platformokra az adatok anonimizálása és az interoperabilitás esetére előírt szabályok technikai megvalósítása. A szabályozással kapcsolatban felmerülő kérdések ellenére a DMA összekapcsolja a versenyjogot, a belső piac és az adatvédelem területét, ami pozitív fejleménynek minősítető.

5. rész: Közigazgatási jog

Az ötödik fejezetben a DSA és a DMA közigazgatási joggal való kapcsolatát vizsgáló tanulmányok találhatók. Lapsánszky András a DSA által felállított felügyeleti rendszert vizsgálja, kiemelten a digitális szolgáltatási koordinátorra vonatkozó uniós és hazai szabályokat. Részletesen bemutatja a DSA felügyeleti rendszerét, annak különböző szerveit, a hatóságok közötti hatáskörmegosztást és az illetékességi kérdéseket. A DSA alapján az Európai Bizottságnak, a tagállamok által kijelölendő nemzeti digitális szolgáltatási koordinátornak és a Digitális Szolgáltatások Európai Testületének vannak feladatai a digitális platformok felügyeletének vonatkozásában. A DSA a digitális koordinátori feladatokkal és eljárásokkal kapcsolatban tagállami szabályozást ír elő. Magyarországon ez a jogalkotás lezajlott, a digitális koordinátor pedig az NMHH lett. A hazai eljárások vonatkozásában a DSA mellett az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól szóló 2023. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Iszt) az irányadó, illetve a jogszabály háttérszabályaiként az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.). A tanulmány részletesen bemutatja a digitális szolgáltatási koordinátor jogérvényesítési és vizsgálati hatásköreit, valamint a fel-

ügyeleti hatáskörön túli eljárásokat is. Ezek közé tartozik a peren kívüli vitarendező testületek tanúsítása, amelyek létrehozásáról a 2023. évi CIV. törvény rendelkezett. E törvény alapján állt fel az Online Platform Vitarendező Tanács is, amelynek működését az NMHH rendeletben szabályozza. Szintén a koordinátor feladata a megbízható bejelentő és az ellenőrzött kutató státusz odaítélése.

Bak Márton Ferenc és Bordás Péter tanulmányából átfogó képet kaphatunk azokról a kihívásokról, amelyek a digitális platformok üzleti modelljéből és működési jellegzetességeiből származnak. Bak és Bordás a digitális platformok alulszabályozottságával kapcsolatos problémák bemutatása után röviden elemzik az uniós jogalkotás e problémákra adott válaszát, a DMA-t. A jogszabállyal kapcsolatban kiemelik, hogy az *ex ante* rendelkezések képesek a hagyományos versenyjogi szabályozás tehetetlenségét orvosolni, emellett az uniós piacok védelmét is megvalósítani. Arra is rámutatnak, hogy a kapuőrök tisztességtelen magatartásainak visszaszorítása és az érintett piacok megtámadhatóvá tétele előremutató, de a kikényszeríthetőséggel kapcsolatban adódhatnak nehézségek. A hatóságok továbbra is rá vannak kényszerítve a vállalatok általi önkéntes adatszolgáltatásra, ami így akadályozza az információs aszimmetria megszüntetését. Szintén problémát okozhat a párhuzamos hatáskörök létesítése, a hagyományos versenyjogi szabályok és a DMA rendelkezéseinek párhuzamos alkalmazása. Kérdéses, hogy az uniós és a tagállami hatóságok rendelkeznek-e a szükséges emberi és egyéb infrastruktúrával ahhoz, hogy hatékonyan tudjanak fellépni a DMA szabályainak érvényre juttatásáért. A 'kényszerkötődés' nehezítheti az érintett piacok támadhatóságának megvalósítását, és érdekellentétek alakulhatnak ki az EU és a tagállamok között a DMA alkalmazásával kapcsolatban.

Balázs István és Barta Attila a DSA és a DMA magyarországi alkalmazásának szervezeti és eljárási összefüggéseit vizsgálja. A magyar közigazgatási szervezetrendszer felvázolásával meghatározzák azokat az intézményeket, amelyek a közvetlen és a közvetett közigazgatási szervek közül alkalmasak arra, hogy megvalósítsák a két jogszabály hatékony hazai alkalmazását. Arra a következtetésre jutnak, hogy a DMA vonatkozásában a Gazdasági Versenyhivatal (GVH), a DSA-éban pedig az NMHH lehet a megfelelő hatóság a jogszabályok érvényesítésére (a kötet megjelenése óta a jogalkotó valóban ezekre a szervezetekre testálta e feladatokat), de úgy vélik, hogy a digitális szolgáltatási koordinátort érdemes lenne az NMHH önálló hatáskörrel rendelkező szerveként létrehozni. A tanulmány a szervezeti kérdések mellett eljárásjogiakat is vizsgál, elsősorban az Ákr. alkalmazhatóságát. Balázs és Barta álláspontja szerint az Ákr. alól kivett *sui generis* szabályozás lenne a célszerű, a jogalkotó azonban az Iszt. rendelkezései alapján az Eht. eljárásjogi szabályait rendeli alkalmazni a digitális szolgáltatási koordinátor feladatai vonatkozásában.

Träger Anikó tanulmányának fókuszában a digitális platformokkal kapcsolatos társ- és metaszabályozás, valamint a DSA kapcsolata áll. A tanulmány bemutatja a magán-, az ön-, a társ- és a metaszabályozás közötti különbségeket. Ezek közül részletesebben a társ- és a metaszabályozás DSA-ba való beépülését vizsgálja. A DSA elfogadását megelőzően az ön- és a társszabályozásnak egyaránt jelentős szerepe volt a digitális platformok vonatkozásában. Több magatartási kódex is született a platformokon megjelenő gyűlöletbeszéd és az álhírek visszaszorítását tűzve ki célul, amelyekhez a legtöbb vállalat csatlakozott is. A rendeleti szintű szabályok bevezetésének ellenére e magatartási

kódexek jelentősége nem csökkent, mert a DSA is arra ösztönzi a platformokat, hogy magatartási kódexeket dolgozzanak ki, vagy fogadjanak el. A társszabályozást ösztönző rendelkezéseken felül a metaszabályozás is markánsan megjelenik a DSA-ban. A metaszabályozás lényege, hogy a jogalkotó csak célokat és kereteket határoz meg a jogszabályban, és nagy teret enged a vállalatoknak a saját szabályaik kialakítására. Träger rámutat, hogy a digitális platformok vonatkozásában ez a szabályozási modell igen hatékony lehet, ugyanakkor kérdéses, hogy a jogalkotó, illetve a jogalkalmazó szervek képesek lesznek-e folyamatosan ellenőrizni a platformokat, és kiszűrni a lát-szatintézkedéseket és -szabályokat.

6. rész: Felelősségi kérdések

A tanulmánykötet utolsó része a digitális platformokkal kapcsolatos felelősségi kérdéseket járja körbe. Selnicean László a DMA-ban és a DSA-ban megjelenő alternatív vitarendezési lehetőségeket elemzi. Röviden bemutatja a két jogszabályt megelőző, alternatív vitarendezésre irányuló uniós jogszabályokat, majd a DMA és a DSA vitarendezéssel kapcsolatos rendelkezéseit elemzi. A DMA lehetőséget teremtett a tagállami hatóságoknak, hogy a versenyfelügyeleti eljárást megelőzően, felszólító levél kiküldésével felvegyék a kapcsolatot a feltételezetten jogsértő tevékenységet folytató vállalattal. Selnicean a felszólító levél kapcsán párhuzamként hivatkozik a kötelezettségszegési eljárásokat megelőző EU Pilot eljárásra, amelyben az Európai Bizottság szintén először felszólító levél útján küld jelzést a jogsértő tagállamnak. A kötelezettségszegési eljárások esetében ez a *soft law* eszköz hatékonynak tekinthető, de kérdéses, hogy a DMA szabályainak érvényesítése körében is hasonlóan fog-e működni. A DSA is tartalmaz alternatív vitarendezéssel kapcsolatos szabályokat, ezzel kapcsolatban kötelezettségeket is ró a digitális szolgáltatási koordinátorokra, akiknek a feladatuk a vitarendező testületek tanúsítása. A DSA belső panaszkezelési rendszerek felállítására kötelezi a platformokat, és lehetőséget ad a felhasználóknak, hogy a belső panaszkezeléssel összefüggésben meghozott döntésekkel szemben alternatív vitarendező testülethez forduljanak. Ez nem kötelező a felhasználók számára, így a vitarendező testületek könnyen kikerülhetővé válnak, ami felveti a kérdést, hogy mennyire tudnak majd hatékonyan működni, és valódi alternatívájává válnak-e a bírósági és a hatósági eljárásoknak.

Ősze Áron a DSA vonatkozásában a jogellenes tartalom fogalmával kapcsolatban felmerülő kérdéseket vizsgálja. A DSA kötelezi az online platformokat, hogy távolítsák el az oldalaikon megjelenő jogellenes tartalmakat. A jogellenes tartalmak fogalmának meghatározásával kapcsolatban számos probléma merül fel. Egy adott tartalom jogellenességét az uniós jog mellett az uniós joggal összhangban álló tagállami jogok is megalapozhatják, és előfordulhat, hogy az adott tagállam és az uniós jog eltérő védelmi szintet biztosít egy alapjog vonatkozásában. Szintén kérdéseket vet fel a káros és a jogellenes tartalom közötti különbségtétel, ugyanis a DSA nem definiálja a káros tartalom fogalmát. További probléma, hogy a platformok saját szabályzatai és általános szerződési feltételei is megalapozzák egy-egy tartalom eltávolítását. Ahogyan Ősze is kiemeli, a platform saját szabályainak megsértése viszont nem feltétlenül minősül a DSA szerint is jogellenes tartalomnak, így a platformok az általuk jogellenesnek

ítélt tartalom eltávolításával megvalósíthatják a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását.

Strihó Krisztina a közvetítő szolgáltatók felelősségi kérdéseit járja körbe. A gazdaság és a társadalom digitális átállását érintő uniós cselekvési programok bemutatása után a digitális platformokkal kapcsolatos fogalmakat tisztázza. A DSA fogalomhasználatának bemutatása mellett az online platformok meghatározásával összefüggő szakirodalmi álláspontokat is ismerteti, majd a DSA és más uniós jogszabályok által felállított felelősségi szabályokat elemzi. Strihó a közvetítő szolgáltatók különböző altípusainak felelősségi szabályaival kapcsolatban bemutatja a releváns bírósági joggyakorlatot, majd az influenszerek online platformokon végzett tevékenységét. Mindezek alapján megállapítja, hogy az új uniós szabályozás az egységes digitális piac védelme mellett a fogyasztók fokozottabb védelmét is képes megvalósítani.

A kötet záró tanulmányában Hajnal Zsolt és Győri Ágoston az online piacterek felelősségére vonatkozó DSA-rendelkezéseket vizsgálja, elsősorban fogyasztóvédelmi nézőpontból, az EUB joggyakorlata alapján felvázolva a fogyasztói és a kereskedői minősítéssel összefüggő problémákat és nehézségeket. A DSA mellett más hatályos, a fogyasztóvédelemmel összefüggő uniós szabályozást is elemeznek, például az Eker., az AVMS és az Omnibus irányelvet,¹² valamint a P2B rendeletet. A jogszabályok mellett az EUB vonatkozó, a platformok felelősségével kapcsolatos joggyakorlatot is bemutatják. Bár a DSA alapvetően nem fogyasztóvédelmi jogszabály, több olyan rendelkezést is tartalmaz, amelyek fogyasztóvédelmi szempontból is relevánsak az online piacterek vonatkozásában. Hajnal és Győri elemzik a kapcsolattartó pontokra és a jogi képviselőre vonatkozó kötelezettségeket, a jogellenes tartalmakkal kapcsolatos bejelentési és cselekvési mechanizmusokat, a kereskedők nyomon követésének előírását, a tájékoztatási kötelezettséget és a jogérvényesítés szabályait. A DSA szabályaival kapcsolatban kiemelik, hogy a korábbi irányadó, korlátozott felelősségi szabályok nem kerültek teljesen átalakításra, de az online piacterek mögöttes felelőssége alapján a fogyasztók akár a platformokkal szemben is érvényesíthetik a jogaikat. A különböző gondossági kötelezettségekkel kapcsolatban a rendelet nem tartalmaz kártérítési és bizonyítási szabályokat, így arra a kérdésre, hogy az online piacterek kötelezhető-e kártérítésre, majd a bírósági joggyakorlat fog választ adni.

Szánthó Péter
egyetemi tanársegéd,
ELTE GTK Menedzsment és Üzleti Jog Tanszék

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 2019/2161 irányelve (2019. november 27.) a 93/13/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 98/6/EK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok hatékonyabb végrehajtása és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról, HL L 328., 2019.12.18., 7–28. o.